CENZURAT

XLIV. évf. Kolozsvár, 1934. október. 9. szám.

UNITÁRIUS KÖZLÖNY

A VALLÁSOS ÉS ERKÖLCSÖS ÉLET ÉBRESZTÉSÉRE
KIADJA A DÁVID FERENC EGYLET

Alapította: Dr. BOROS GYÖRGY.

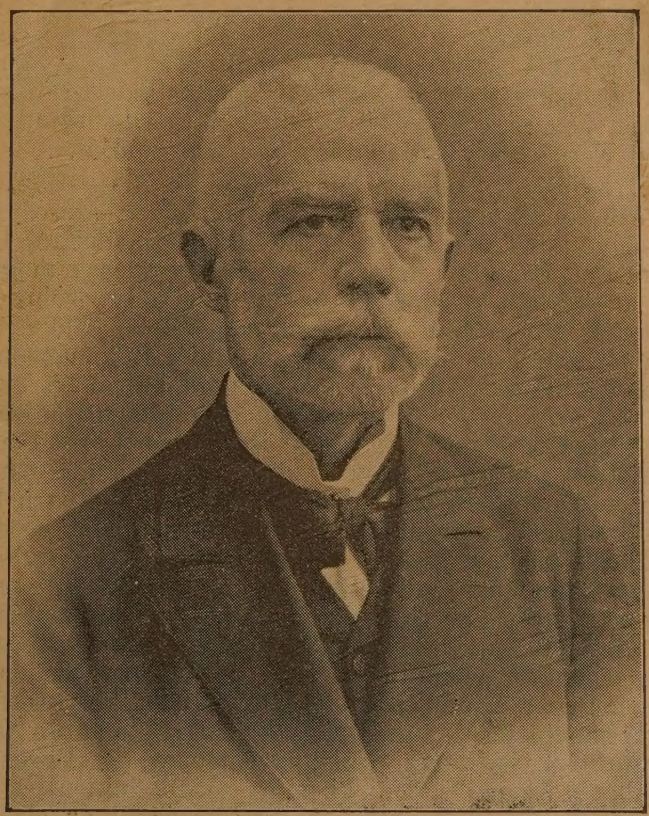

BARABÁS LAJOS
1850. nov. 9. — 1934. jún. 25.

(Lásd a 214. oldalon)

Unitarian College for the ministry
Berkeley
California
America

Az 1934. évi zsinat története.

A Magyar Unitárius Egyház alkotmányszervezete úgy rendelkezik, hogy minden negyedik évben zsinati főtanács tartandó valamelyik vidéki egyházközségben. 1907. évben volt az utolsó ilyen vidéki zsinat a csókfalvi egyházközségben. Azóta 27 esztendő telt el, hogy nem mehettünk a vidékre zsinat tartására. 1910. évben volt Kolozsvárt nagy vallásalapítónk, Dávid Ferenc születése 400 éves évfordulója alkalmából zsinati gyűlés, a melyen angolországi és amerikai unitárius testvéreink 100-nál többen vettek részt. Azóta azonban a háború és az azt követő helyzetváltozások miatt nem volt alkalmas idő a zsinattartásra, kivéve az 1928-ban Tordára összehívott hivatalos püspökválasztó zsinatot. Az utóbbi 2—3 évben mind sűrűbben hngzott fel az óhajtás és kívánság zsinat tartására. Végül is az egyház Főhatósága egyfelől engedve a kívánságnak, a gyülekezetek kérésének, másfelől figyelembe véve azt, hogy 7 éve nem volt papszentelés és 29 pap felszentelendő, a lelkészszentelés és az egyházszervezeti törvény újraalkotása végett, a székelykereszturi egyházkör meghivására 1934. szeptember 1—3 napjaira Székelykereszturra kitűzte a zsinatot és az ezzel kapcsolatos más egyházi ünnepségeket, nevezetesen az 50 év óta kiváló kultúrmunkát végző Dávid Ferencz Egylet félszázados évfordulóját.

Minthogy a belügyminisztériumnak 7664—1922. sz. rendelete a törvényesen elismert egyházak részére általános engedélyt ad alkotmányos gyűléseik megtartására, 12 év óta az volt a gyakorlat, hogy a főtanácsi gyűlések megtarthatására az egyház vezetősége külön engedélyt sohasem kért, hanem a fent emlitett általános engedélyre való hivatkozással a főtanácsi gyűlések helyét és idejét tudomásvétel végett előzetesen bejelentette a hatóságoknak. Ugyanezt az eljárást követték az idén is. A hatóságok láthatólag a bejelentést és ezzel kapcsolatosan a gyűlés összehivását rendbenlevőnek tekintették. Erre vall az a körülmény is, hogy augusztus 31-én a székelykereszturi főszolgabiró és az udvarhelymegyei csendőrszázad parancsnoka, Katona Ferenc köri esperestől és dr. Elekes Domokos köri felügyelőgondnoktól nyilatkozatot kértek, amelyben nevezettek becsületszavukkal garantálják, hogy a zsinati főtanács tárgysorozatában revizionista, vagy más államellenes irányú kérdések nem fognak tárgyaltatni. Ezen nyilatkozat kiállitása után a csendőrszázados kijelentette, hogy az állam érdekeinek sértése nélkül teljes szabadsággal megtarthatjuk a gyűléseket. 31-én délután fél 6 órás vonattal érkezett meg Székelykerezturra dr. Boros György püspök úr és nagyszámu kisérete, akiket impozáns tömeg és a helyi zenekar fogadott. A fogadtatásnál az első üdvözlő szónoklatot a vármegyei prefektus képviseletében egy közigazgatási tisztviselő mnodotta. Ezt követte Katona Ferenc

egyházköri esperes köszöntése az egyházkör nevében, melyekre a püspök meleg szavakkal mondott köszönetet. Ezután a gyönyörű menet kocsikon nagyszámú tömeg által kisérve és az élen lovas bandérium által vezetve megindult s amidőn a püspök úr felvirágozott hintója a város közepén felállitott első diadalkapuhoz érkezett, Székelykeresztur regáti származásu primárja mondott üdvözlő beszédet a helyi hatóság nevében. Az impozáns szép és meleg fogadtatás annál kedvezőbb hatást gyakorolt a kedélyekre, mert nyilvánvaló volt, hogy az unitárius egyház ünnepében az állami hatóságok is jóakaratu érdeklődéssel vesznek részt.

A lelkesedés még növekedett azáltal, hogy a szép és diszes főgimnázium épülete előtt felállitott 2-ik diszkapunál Ütő Lajos lelkész az egyházközség nevében meleg „Isten hozottal" fogadta a püspök urat, kiséretét és a már ekkor nagy számban a zsinatra megérkezett közönséget.

Itt emlitjük meg az általános érdeklődés és székely vendégszeretet jellemzéséül, hogy bár a székelykereszturi családok valláskülönbség nélkül megnyitották házaikat az érkező vendégek befogadására és a főgimn. internátusába is voltak szállások készítve, mégis a szomszédos közeli faluba is kellett elszállásolni a zsinatra érkezett vendégekből.

Ez a lelkes vágytól áthatott tömeg a baráti és hitrokoni találkozás örömétől áthatva boldogan ment pihenőre abban a reményben, hogy másnap a kedves régvárt találkozások mellett lelki és szellemi élvezetekben lesz része.

Szeptember első napja beindult az általános *Lelkészkör* közgyűlésével Pál Dénes elnök vezetése alatt, közben délelőtt 11 órakor megtörténtek a hivatalos tisztelgések az egyházak részéről a püspök úr előtt. A tisztelgésben részt vettek: a gör. keleti (orthodox) egyház a lelkész vezetése alatt, a gör. kath., római katholikus, ev. ref., lutheránus leányegyh. és az izr. orth. egyházak, mindenik egyház vezetője bensőséges érzéssel tolmácsolta, hogy az egyházi vallásos megmozdulásokra milyen nagy szükség van és milyen építő hatással vannak ezek a nép lelkére.

A zsinat napját megelőzően 3 nappal, a főtanácsi bizottság megkezdte és szept. 1-én délig folytatta üléseit, s azokon az egyházszervezeti törvény nyomtatásban már szétküldött új tervezetét lelkiismeretes gondossággal nagyrészben áttanulmányozta, megbeszélte s a tárgyalásra előkészítette.

Annál meglepőbb és lesujtóbb hatást gyakorolt az egész Erdélyből gyülekező egyházi vezetőkre és a környékből összegyült hivek tömegére az a szeptember 1-én d. u. 4 órakor elterjedt hir, hogy a zsinatot magát és a vele kapcsolatos egyháztársadalmi és egyéb ünnepségeket a hatóság betiltotta. A tömeg ezt a hirt hihetetlennek és elképzelhetetlennek tartotta, mindaddig, amig a járási főszolgabiró és a csendőrszázados a magukhoz kéretett egyházköri vezetők és dr. Abrud-

bányay Ede képviselő jelenlétében kihirdette az udvarhelymegyei prefektus 61—1934. sz. rendeletét, amellyel a szigurancа vezérigazgatóság irásbeli és a belügyminiszter szóbeli rendeletére hivatkozva, minden gyűlésezést és ünneplést betiltott azzal, hogy ezek megtartására engedély nem kéretett. Szívfacsaró látvány volt elnézni az áhitatosan, meleg szívvel egybegyült hívőseregnek megdöbbent lehangoltságát és néma szétoszlását, akiknek ez a meleg nagy ünnepe így megsemmisült.

Az egyház vezetősége a határozat kihirdetése után azonnal kereste a hatóságokkal való érintkezést, elsősorban a prefektussal, aki azonban a rendelet kiadása után nem volt található. Bukaresttel is hiába keresték a késő szombatdélutáni órákban a telefon érintkezést annak megállapitása végett, hogy a belügyminiszter hol lenne feltalálható. Az egyház vezetősége ekkor azt remélte, hogy a kolozsvári királylátogatással kapcsolatosan vasárnap reggel a belügyminiszter is Kolozsvárra fog érkezni, s éppen ezért a belügyminiszterrel, vagy a Király kiséretében található más intézkedésre jogosult tényezővel sikerülni fog az érintkezést felvenni és a gyűlés engedélyeztetését kieszközölni. Ezért dr. Szentiványi József főgondnok vezetése mellett Kolozsvárra küldötte dr. Abrudbányay Ede és dr. Gál Miklós felügyelőgondnok, parlamenti képviselőket, akik szombaton éjjel Kolozsvárra érkezvén, megkezdették a szükséges lépések megtételét és hosszadalmas, körülményes puhatolózások után csak vasárnap délelőtt Őfelsége megérkezése után állapithatták meg, hogy az engedély megadására hivatott belügyminiszter, vagy alminisztere nincsen a király kiséretében. Értesülésünk szerint a kormány tagjai közül egyedül Franasovici közlekedésügyi miniszter volt a király kiséretében, akinek ez az ügy természetszerüleg nem tartozott reszortjába. Megkisérelték az érintkezést a nap folyamán ismételten Bianu állambiztonsági vezérigazgató helyettessel is, a találkozás azonban legnagyobb igyekezetük ellenére sem sikerült.

Ezalatt a vidéki őrsökről összpontosított csendőrség szétoszlásra felhivta a közönséget és kiürítette a főgimnázium épületét azzal a figyelmeztetésel, hogyha az ajtók nem lesznek bezárva, a gimnázium elveszti a nyilvánossági jogát.

Az egyházi Főhatóság 2-án vasárnap reggel 9—10 óráig készenlétben várta a kiküldöttek értesítését, de miután semmi hiradás nem érkezett, elhatározta, hogy a templomba megy és mgetartja a papszentelést, legalább Istenhez való könyörgésben keres lelki vigasztalást a lelki háborgatások és bántalmak között. E tervben is arra az akadályra találtunk, hogy a kereszturi templom kevésszámú befogadó képességére való tekintettel kettős istentisztelet volt tervezve, egyik a templomban, a másik a főgimn. tornatermében. Ez utóbbit nem engedélyezte a csendőrszázados úr, csak azzal bocsátotta el a kül-

dötteket, hogy a templom udvarán belöl akár éjfélig is imádkozhatunk!

Imádkoztunk is, ha éppen éjfélig nem, de estig.

Vasárnap (2-án) délelőtt a templomban alkalmi imát és egyházi beszédet Vári Albert teol. dékán tartott. Beszédében melyet II. Kor. 3 r. 5—6 versei alapján tartott, kitért azokra a szélsőséges irányzatokra, melyek minduntalan háborgatják az evangéliumi tiszta vallásos felfogást és felhivta az új lelkipásztorokat, hogy az újtestamentum szellemének legyenek a megelevenitő lélek által szolgái. A püspök úr Lukács ev. IV. r. 16 s köv. versei alapján Jézus profétai küldetésére és munkájára mutatott rá és a mai időben szükséges profétai elhivatásra buzditotta a felszentelendő lelkészeket. Mindkét beszéd tartalmával s összhangzó hatásával lelki épülésére szolgált a templomot zsufolásig megtöltő hallgatóságnak.

Ezután dr. Varga Béla főjegyző bevette az esküt a felszentelendő papoktól, kik az eskű elmondása után beirták nevüket a felszentelt lelkészek anyakönyvébe kineveztetésük szerint az alábbi sorrendben:

1. Pethő István, hitokt. lelkész 1929-ben, 2. Lőrinczy János, tordai sl. 1929-ben, 3. Barabás Béla, szentivánlaborfalvi lelk. 1929-ben, 4. Benedek Mihály, székelykáli lellk. 1929-ben, 5. Kelemen Imre, oklándi lelkész 1929-ben, 6. ifj. Kádár Lajos nagyszebeni lelk. 1930. 7. Balázs Ferenc, mészkői lelk. 1930-ban, 8. Nagy Domokos, verespataki lelk. 1930-ban, 9. Kővári Jakab, kénosi lelk. 1930-ban, 10. Ekárt Andor, csehéfalvi lelk. 1930-ban, 11. Zsigmond József, lókodi lelk. 1930-ban, 12. Lukács Sándor, ravai lelk. 1930-ban, 13. Fazakas Jenő, recsenyédi lelk. 1930-ban, 14. Péterffy Mihály küküllőszéplaki lelk. 1931-ben, 15. Rostás Dénes, Erzsébetváros—medgyesi lelk. 1931-ben, 16. Fikker János, kövendi lelk. 1932-ben, 17. Török Elek, székelyszentmiklósi lelk. 1932-ben, 18. Csongvay Lajos, nyárádszentlászlói lelk. 1932-ben, 19. Fülöp Elemér, kidei lelk. 1932-ben, 20. Török Mihály, bordosi lelk. 1932-ben, 21. Nagy Béla, muzsnai lelk. 1932-ben, 22. Végh Mihály, hom.-ujfalvi lelk. 1933-ban, 23. Fülöp Árpád, alsórákosi lelk. 1933-ban, 24. Lőrinczy Géza, lupényi lelk. 1933-ban, 25. Nagy Sándor, abásfalvi lelk. 1934-ben, 26. Komjátszegi Géza, bihari sl. 1934-ben, 27. Simén Dániel, fogarasi lelk. 1934-ben, 28. Ürmössy Gyula, fiatfalvi lelk. 1934-ben, 29. Kovács Domokos, ny.-gálfalvi lelk. 1934-ben.

A templomba be nem fért nagyszámú gyülekezetnek a templom udvarán Fazakas Béla abrudbányai lelkész tartott egyházi beszédet a testvériség és összetartozandóság szükségességéről. Pál Tamás küküllődombói lelkész megható alkalmi beszédben készítette elő az áhitatos és a csüggedt lelkeket.

Vasárnap a közebédet megengedték, de a pohárköszöntő s minden felszólalás tilos volt, így a Berde-emlékserleggel való megemlékezés is elmaradt.

Délután mégegyszer — a még szét nem oszlott közönség elment a templomba hol a püspök úr imájában megáldotta a zsinati gyülekezetet, az ezt szeretettel fogadó egyházközséget, s a székelykereszturi tanintézeteinket és ezek új épületeit. Fekete Lajos ürmösi lelkész mondott prófétai ihlettségű reménytkeltő és biztató beszédet s ennek végeztével Istenben bízó erős hittel és reménységgel búcsút mondtunk egymásnak, anélkül, hogy hivatalos ügyeinkből valamit letárgyalhattunk volna, el kellett távozzunk!

Ürmösi József.

A beszámoló kiegészítéséül közöljük, hogy nemsokára a szomorú esemény után Egyház-Képviselő Tanácsunk a zsinat jogtalan betiltása és karhatalommal való szétoszlatása miatt részletes panaszt intézett Király Őfelségéhez, a miniszerelnökhöz és több miniszterhez s kérte a betiltásban részesek felelősségre vonását s az egyháznak elégtétel adását. Ezt a panaszt dr. Abrudbányay Ede felügyelő-gondnok, Lapedatu vallásügyi miniszternél — akit előbb külföldön léte miatt nem lehetett felkeresni — személyesen nyújtotta be. A miniszter úr a történtek fölött megütközésének adott kifejezést, s később sajátkezüleg aláirt 154,874/15998—1934. sz. hivatalos válaszában értesítette az egyházi főhatóságot, hogy mélyen sajnálja a történteket, annál inkább, mert éppen a vallásügyi minisztérium annak idején tett közbenjárására a belügyminisztérium megállapította, hogy az egyházi szervezeti törvények által előirt egyházi gyűlések előzetes engedély nélkül tarthatók, sőt az ostromállapot idején is csak bejelenteni kell azokat. (Megjegyezzük, hogy Székelykereszturon és Udvarhely megyében nincs ostromállapot.) Közli a miniszter úr e válaszában azt is, hogy a belügyminisztériumot megkereste az eset kivizsgálására s az eredmény közlésére, amelyről az egyházi főhatóságot értesíteni fogja; biztosítani kívánja az egyházat, hogy az egyházi szervek törvényes összejövetelei többé nem fognak akadályoztatni, mint ahogy a multban sem voltak rendes működésükben akadályozva.

Az egyházi főhatóság megteszi a szükséges további lépéseket is, hogy a kért elégtételt megfelelően megkaphassa, bár a megtörtént súlyos sérelmet meg nem történtté tenni, sajnos, már nem lehet.

Az oklándi templomkertről.

Nem szokás a templomkertről cikket írni, de az oklándi templomkert mégis megérdemel nehány nyomtatott sort, mert a virágokkal pompázó cinterem a hivek lelki értékéről és jó pásztor munkájáról tesz bizonyságot.

A százados templomot komor kőfal övezi körül. A templom körül keskeny gyűrű az a föld, ami a tulajdonképpeni templomkert. Nem is olyan régen a jó öreg pásztorral jártam ebben a kertben, ami akkor inkább szilva-erdő és sűrű bokrokkal benőtt ciheres volt. De minden fának és bokornak megvolt a maga nevezetessége, vagy kiváló tulajdonsága, amit az öreg pásztor öreg hiveivel együtt jól ismert és ragaszkodott az emlékek őrizőihez. Egyik öreg szilvafa régi boldog idők emlékeit hordozta tar ágai között, a másiknál egy sóhajtás szállott az öregek kebléből az égi Atyához és az Úr megértette azt. Egy-egy orgona bokornál elmélázták az öregek, arcukra megjelent egy pillanatra az élet ifjú pirja, hogy gyorsan eltűnjék az idő végtelen tengerében. Istenem, hát ki merte volna az öregek közül bántani ezeket a régi fákat, százados bokrokat!? A ragaszkodás szeretete tartotta életben ezeket.

De az idő kereke fordult egyet. Fiatal új pásztor állott a nyáj élére, mögötte áll az új nemzedék. Az Ő számukra az öreg fák és százados bokrok nem regélnek. Igy történt, hogy fejszét vetettek a fák tövére, csákányt a szivós gyökérre és férfiak, nők, ifjak és lányok szorgalmas munkával, sok-sok fáradsággal a régi erdőt, bokrot mind kivágták, a földet táplálták, mélyen felásták és szerető munkával tündérkertté varázsolták. Minden asszonynak, lánynak saját kis virága, ágyása van, melyben gyomlál, ültet, kapál és egész szivével ápolja a drága szép virágokat. Ha otthon a ház előtt egy igen kedves rózsafa nyílik, azt átviszik a templomkertbe, ha muskátli, szekfű virul az ablakban, azt is a templomkertbe költöztetik, hiszen ott van a legméltóbb helye a kedvenc virágnak. Igy népesedett be a templomkert. A kőfalak tövében égő liliom, az ágyások szélén fehér rezeda, a középen fürtös szálvia, egy másik ágyásban a campanula pasztell színe mosolyognak ránk. Mennyi szépség, mennyi tisztaság és milyen kedves illat emelkedik innen az égbe, mint tiszta imádság. Az öreg templom mosolyogva tekint az apró virág tündérkékre és azt mondja nekik: „Kedveseim, viruljatok és tanítsátok szeretni a föld fiait!“

Hétköznapokon az esti órákban szorgos asszony- és leánykezek dolgoznak a kertben, hogy vasárnapra ne legyen gyom a virágok között.

Megszólal a harang: „giling-galang“. Vasárnap reggel van. Már az első harangszóra legények és leányok a kertben vannak, de jönnek már a férfiak és nők is, sőt az öregek is. A harang nem hiába hívja a hivőket. Mind ott vannak a

templomkertben.. Jönnek-mennek, gyönyörködnek az ártatlan színekben s ha egymásra tekintenek az emberek, szemükből eltűnik a harag és gyűlölet szikrája ennyi szépség láttán, csak szeretni tudják egymást és szemükben a szeretet sugára ég, majd elindul, hogy megsimogassa még azt is, akit eddig gyűlölt a szív. Harmadik harang-szóra az öreg padok megtelnek a templomban, és bizony mondom, mélyebbről fakad e fohász és magasabbra emelkedik, mert akik szeretni tudnak a földön, azok igazabban tudnak bizni az égi Atyában.

És mindez talán a templomkertnek az érdeme, amit az alkotás szeretete varázsol a százados falak közé.

D. I.

VISSZATÉRÉS.

Olvastam tudósok komoly bölcsességét
Az ős-élet, ős-ember, világmindenségről...
Megszédített a sok tudomány...
Nem is vettem észre, nem is tudom miként,
De elereszte m az én Uram kezét...

Oh Istenem, Istenem, bocsáss meg nekem...,
Engedd, hogy újra megtaláljalak,
Mert már kereslek, oh nagyon kereslek,
Semmivé lett az élet nélküled...

S ha megtalállak, oh ölelj magadhoz,
Tarts szorosan Uram!...
Hogy a világ számos nagy-bölcs tudománya,
Téves kutatása el ne tántorítson.

Tudom, hogy nem hagysz el,
Én szoktam elmenni,
Hálátlan-botorul, szó és búcsú nélkül,
De oh Uram, mindig, mindig visszatérek
S tékozló fiúként könyörgök: ne hagyj el!

Bocsásd meg s feledd el, azt, hogy távol voltam,
S add, hogy visszatértem, örökös lehessen...

S. Sillay Erzsébet.

A belső felszentelődés lényege.

(Az új papság lényege.)

Egy vagyok a huszonnyolc közül, ki szívretett kézzel, meghatódottan mondotta el a komoly fogadalom megrázó szavait. Ne vegye a tisztelt olvasó szerénytelenségnek, ha e történelmi nevezetességű pillanat hatása alatt lelkemből feltörő szubjektiv érzésnek hangot adok. Ez nem intelem, nem is jótanács, az avatottabb személyek kiváltsága vagy kötelessége, csupán egy lélek-hang, mely kiszakad belőlem, mint egy akkord a mélyről jövő, bugó harangszóból. Nyirő József szavait idézem Isten Igájából, amikor e lelki élményt kivetíteni akarom. „Engem nem a püspök szentelt fel, írja, hanem a ti szenvedésetek, mert a legszebb szertartás letörölni, ha egyetlen könnyet is .. nem a fák olaja, hanem az emberek drága kenete, a verejték az én papavató szerem. A meggyalázott emberiség-test az én oltárom és a sok keserűség kelyhem... Ornátusom a szegénység. Testestől lelkestől a tietek vagyok és hívjatok szántani, kedveseitek sírjára virágot ültetni vagy sírni segíteni... hívjatok bármikor keresztet hordozni, én veletek vagyok a világ végezetéig!“ Talán ennyi, amit mondani szeretnék. Merthiszen lényegében e szavakban benne van mindaz az égi üzenet, mely a sziklán álló Ádám lelkét áttörte és újjászülte, ami Buddhának megvilágosodott és amellyel Pál a damaszkusi úton találkozott. Benne van mindaz a rejtett, belső átalakulás, amelyen előbb vagy utóbb mindannyiunknak át kell esnünk, benne van *a mi papságuk lényege.* Van valami komoly és megható a szertartások külső megnyilatkozásában még akkor is, ha az avató kéz nem évezredes tradiciók lépésről-lépésre kiépített hierárkiájának egy tagjáé, ha a hitközösség száma nem milliókra csak ezrekre rug, ha a szolgálat helyét nem az átlag emberi képzeletet felülmuló művészet remekei, misztérium és pompa tölti be, hanem csak egy szószék s egy vén könyv, a Biblia, ha a szolgát nem bibor köntös fedi s századok kijegecesedett dogmái védik, hanem egyszerű fekete palástban hitére és lelkiismeretére támaszkodik. Az egyháztársadalmi szankcióknak megvan a maguk komoly értéke és súlya, hiszen egy küzdelmes multnak, harcnak, vágynak, tervnek, reménynek, beteljesülésnek s bizonyos tekintélynek megszemélyesítői, átruházói ők, mégis a belső avatás az igazi avatás, különösen a mi egyházunkban, ahol minden belülről tartatik össze, mindig az volt és mindig az lesz. Az avatásé, mely által kehely lesz a lélek, ahová millió és millió elnyomott ember könnye, verejték-cseppje hull és megáldódik. Az avatásé, melynek minden egyes perce egy emlékbe fonódik össze, ami soha el nem hagy s egy boldogabb jövendő felé serkent, és intés lesz ebből a jövendőből, fehér kendő, mely békét lenget, üdvözletet küld. Egy kép lesz, amiben megláthatjuk arcunkat, énünket, hogy

mennyivel rútabb, mint gondoljuk és mennyivel szebb lehetne, ha Istent folyton vágyva, keresve, hinnénk. Egy boldog látomás e belső avatás, melyben Isten új országa lakóinak számára az élet szépség-hegyfokán templomot építünk, hol vigaszunk éneke az orgona sipok, tömjénünk az örök szeretet, hivőnk az, ki nem tudja miért szomjas, ki nem tudja, hogy mi fáj, csak a lelke ég, hivőnk minden ember, ki koróna nélkül is király. (Ady.)

Legyen áldott a felszentelő, áldottak a felszenteltek és mindazok, kikért felszenteltettek!

Simén Dániel.

Papbeiktató Nyárádgálfalván.

1934. augusztus hó 12. Szép, kedves és eseményekben gazdag nap, amelyre nemcsak a nyárádgálfalvi unitárius hiveink, de velük egyetemben mi is mindig örömmel és boldogan emlékezünk vissza.

Jöhet és lehet még idő, amely a világi eseményekben talán gazdagabb, talán változatosabb lesz, de a szeretet olyan tiszta és kedves megnyilatkozásában mindig a mögött marad.

Már az első harangszóra ment és sorakozott mindenki, a szeretet külső jelénél a virágokkal gazdagon megrakott kapunál, hogy a kör vezetőivel az élen méltóképpen fogadja azt az ifjút, akit a főtisztelendő püspök úr az ő bölcs intézkedésével az egyházközség papjává jelölt ki.

Ott volt az ifjú, az öreg, a szegény és a gazdag a fogadásnál, de ott volt a templomban is, ahol a szép éneklés végeztével az esperes úr felhivására Bedő Árpád lelkész afia által felolvasott püspöki kinevezési okmány szószerinti ismertetése után az ifjú lelkész, Kovács Domokos helyét elfoglalta és beköszöntőjét megtartotta.

A gondolatok, amelyeket a lelkész a Máté evangélioma 5., 9. verse alapján fejtegetett és a szavak, amelyekkel gondolatainak alakot, színt és tartalmat adott, jó jövőt és biztos győzelmet igérnek.

Igen, mert a „békességre igyekezők az Isten fiainak mondatnak". Az Isten fiai pedig utálják a gonosz háborúságot és mindig csak jót tesznek, hogy ezáltal irányt jelölvén, példát adjanak és másokat is a jóra buzdítsanak.

Az akkora gonddal és mély belátással megírt és elmondott beköszöntő végszavaira beállt ünnepélyes mély csendben lépett a szószékre és tartotta meg beiktató beszédét *Halmágyi János* esperes afia. Ki, mint a jó szülő az ő gyermekéhez, meleg szeretettel, de mindenre kiterjedő bölcs figyelmeztetéssel szólott az ifjú paphoz és beszélt a templomi gyülekezethez.

Ha szavai meghallgatásra találnak és elgondolásai a jó cselekedetben jutnak kifejezésre, akkor a nyárádgálfalvi egyházközségünk-

ben a jóság, szeretet és az alázatosság győzelme mellett biztosítva lesz mindig az „Isten országának" a terjedése is.

Ezt a célt szolgálták és ennek a gondolatnak a szellemében beszéltek K. Nagy Árpád felügyelő gondnok úr és Pető Kálmán lelkész afia is, amikor a kör, illetve a papság nevében az új lelkészt üdvözölték és a szószéki szolgálat mellett a helyi közgazdasági ügyek képviseletére és a fontosabb társadalmi feladatok gondos és helyes megoldására figyelmeztették.

De nem kevésbé ennek az eszmének hódoltak Márkodi János gondnok, Kiss Géza köri jegyző úr, Török Elek tanító, Keresztesi Jánosné és Bustya Mihály afiai is, amikor a szószék elé lépett új lelkészt az egyházközség, a Nőszövetség, a politikai község, a maguk vagy az Ifjusági-egylet nevében fogadták és köszöntötték.

És ugyancsak ezt az elvet követte és ennek hódolt ifj. Zsigmond István úr és neje is, amikor a lelkes fogadtatás és a lélekemelő templomozás után a teljes gyülekezetet, az általuk oly gonddal előkészített és összehozott szeretet asztalához hívták és vendégül látták.

Itt aztán Halmágyi János, Keresztesi Dénes és e sorok írójának s később új lelkész Kovács Domokosnak, a felszólalásaik, pohárköszöntőjük után megeredt beszélgetések, hozzászólások és megjegyzések sokaságából az a szent igazság domborodott ki és szűrődött le, hogy ott, ahol a pásztor és a nyáj egymásra találtak, egymásra ismertek, a haladás biztos, amire hisszük és merjük gondolni, hogy a nyárádgálfalvi egyházközségünk mindig kezesség lesz, boldogságára önmagának és dicsőségére egyetemes unitárius Egyházunknak.

L. M.

LÉGY VELEM URAM!

Uram! Csak Te maradj mindég velem:
Örömökben és szenvedésekben.
Ha föld lesz ágyam, kenyerem kőkemény,
Ha könnyek égnek szemem peremén,
Ha betegen, lázban vergődöm majd
S hozzád röpitem lelkemből a jajt.
Ha bánat fulánkja szívemet rágja,
És nem lesz aki kötést tegyen rája,
Ha megvetnek majd, s nem lesz egy barátom,
Ki látó szemekkel a szívemig lásson,
Ha gyarló ember-voltom bűnbe esne,
Tudom akkor se hiába keresne
Téged, hogy levedd rólam az átkot:
Hisz Te vagy az Út, az Igazság és az Élet,
Maradj velem és én nem sírok, nem félek!

ifj. dr. Gspann Károly.

Kulturházat épít a petrozsényi unitárius egyházközség

A *Hunyyadmegyei Élet* c. lapból vesszük át ezt a minket, unitáriusokat, örvendetesen érdeklő cikket:

Ezerkilencszázharmincnégy július 30. Hétfői nap. Rendes körülmények között szürke hétköznap, robotos, kenyérgondokkal teli. De a zsilvölgyi magyarság életében — bár újabb munkavállalás teljesítésének megkezdésével azonos ez a dátum, ünneppé magasztosul abban, hogy a petrozsényi unitárius egyházközség magyarjai e napon kezdték meg kulturházuk felépítését.

Weress Béla unitárius lelkész, a Magyar Párt Zsilvölgyi tagozatának elnöke, vetette fel a kulturház építésének gondolatát. S bár az egyházközség szegény s a zsilvölgyi bányák termelési politikája napról-napra apasztja a hivek lélekszámát és a megmaradottak is a legsivárabb gazdsági helyzetbe kerültek, fenkölt gondolkozású lelkész derék hivei nem riadtak vissza a fenyegető nincstelenség elszomorító képétől, hanem a legnagyobb lelkesedéssel fogadták pásztoruk indítványát és a szív szeretetének határtalan, önfeláldozásra mindenkor képes erejében bízva, kimondották, hogy önkéntes adományokból felépítik Petrozsényban az unitárius hit és a magyar kultura hajlékát.

Midőn ezt kimondották, alighogy a kulturház felépítését elhatározták, hozzáfogtak *a semmiből* házat építeni. Elhatározásuk az első pillanatban a lehetetlenséggel látszott határosnak. De *Weress Béla és társai megbirkóztak a lehetetlenséggel.* Téglát vetettek, meszet öntöttek, megküzdöttek ezer akadállyal s végre elérkezett a nagy pillanat, a terv a kivitel stádiumába jutott.

Folyó évi július hó 30-án, hétfőn, hozzáfogtak a kulturház építési munkálataihoz. Az egyházközség apraja-nagyja, öreg és fiatal egyaránt megjelent a munkahelyen s mindegyik kiveszi részét tehetségéhez és erejéhez képest a munkából. Agg férfiak dereka görnyed, vékony gyermekkarok izmai feszülnek meg a kövek súlya alatt és a gazdag ezreséből meg a szegény filléreiből összehordott téglák, fák és kövek halmazából a munka gyöngyétől, az izzadtságtól megszentelten már-már kialakul a kulturház alapjának körvonala.

Lelki szemeinkkel látjuk e szerény hajlékot. Isten dicsőségére emeli a magyar öntudat. Isten dicsőségére s midőn Hozzá fordulva alázatosan könyörgünk, hogy adjon erőt és kitartást Petrozsény unitárius magyarjainak a megkezdett munka befejezésére, imánkat emigy fejezzük be:

— Uram! Add, oh add, hogy elárvult népednek, Erdély minden pontján legyenek Weress Bélái, küzdő és alkotó magyar vezetői, kik a Te dicsőségedre emeljék fel a maguk kis falujuknak, szegény kis egyházközségük temploma mellé a magyar kultura templomát is.

Szörényi Béla.

A magunk részéről is elismerésünket fejezzük ki petrozsényi kedves testvéreinknek és Isten segedelmét kivánjuk sikeres munkájukhoz.

BIBLIA ÓRA

Október első hetében olvasd: Ézsaiás próféta 40.rész, 1—11 v. Őszi időben járunk. Sárgulnak a falevelek és lassan-lassan hullanak, mígnem a fáknak kopasz ágai meredeznek majd az ég felé. Valami csendes bánat borul a szivünkre: az elmulás fájó érzése. Ma itt s talán holnap mi is lehullott falevelek leszünk. „Minden test fű és minden szépsége, mint a mező virága!“ A nő szépsége, hiába kendőzi magát, elfonnyad, a férfi ereje, hiába tornázik, alábbhagy. Minden, de minden e földön a sír felé omol, ha az óra üt; „ha az Ur szele fuvall reá“.

Mily öröm mégis hallani a vigasztaló szózatot az elmulás szélén: „Megszárad a fű, elhull a virág, de Istenünk beszéde mindörökre megmarad.“ Életem elomolhat, de van valami változatlan, valami örökkévaló e világ szerkezetében. Minden megváltozhat, az évszakok örök körforgása vég nélkül tarthat, de az örök változás egyazon törvény szerint megy végbe s ez az örök törvény Isten beszéde. Ő volt ott, mikor a végtelenség fölött kiterjesztette lelkét s fényességet borított e világra s ő lesz ott, mikor a sötétbe tér vissza a kihalt naprendszer, s csak az ő lelke fog világítani az üszkös, fénytelen lávarögök felett.

Október második hetében olvasd: 130. zsoltár. Az elmulásnak heteiben beletekintettél-e szíved mélységébe? Láttad-e annak feneketlen ürségét: a bizalmatlanság, az irigység, a hitetlenség, az unalom, a fásultság, az örömtelenség, a földöncsúszás sötét árnyait? Már Ézsaiás is úgy látta, hogy a boldog pillanat csak akkor következik be Izrael életében, ha bűnei megbocsáttatnak, ha az egyenetlen egyenessé válik. De érzed-é, mennyivel mélyebbre szállott a zsoltáros, amikor így tört ki a panasz szívéből: „A mélységből kiáltok hozzád Uram!“ S ebben a mélyről jövő kiáltásban benne volt a vágy a magasságok felé. Látod, ezért kell a szíved mélyére nézned! Ezért kell saját kicsinyességedet meglátnod. Ha mindig saját méltóságodat emlegeted, ha mindig el vagy telve sikereid nagyságával s önnönmagad kiválóságával, akkor tulajdonképpen nagyon mélyen állasz. Még nem láttad be, hogy te emberebb ember is lehetnél, hogy te arra vagy hivatva, hogy Isten fia légy, hogy te emberfeletti ember légy. Igen, a te fajtád égre tekintő fajta, de az égnek magasságába csak úgy juthat, ha belátja földi életének nagy tökéletlenségét, vagyis nagy bűnösségét.

Október harmadik hetében olvasd: Római levél 8. rész, 12—19. v. „De ha a test cselekedeteit a lélekkel megöldöklitek, éltek.“ Ime itt van a vigasztaló szó az elmulás nyomasztó csendjében. Itt van a megváltás, a megszabadulás a halál sötétségéből az élet világosságára. A test az alsóbbrendűség jelképe. Jelenti az irigységet, a kárörvendést, a segíteni nem akarást, a széthúzást, a gyülölködést, az

anyagi javak mértékfeletti szeretetét: ez mind a test. Ha ebben maradsz, sohasem ismered fel, hogy van egy magasabb élet: a lélek élete. Ez a lélek feltekint az égre s boldogan mosolyog vissza az alâhulló napsugárra, beletekint embertestvére szemébe s örvendezve siet a kérő tekintet segítségére. Ez a lélek szétárad, mint a fény, szertefolyik, mint az éltető víz, mindenütt ott van, mindenütt boldogít mindenütt, derüt és jó kedvet hoz. Ennek a léleknek, ennek az embernek a megjelenését várja sóvárogva a világ, mert ez az ember nem mulandó ember, hanem örökkévaló lélek, magának a szerelmes Atyának legkedvesebb fia, lelki gyermeke.

Október negyedik hetében olvasd: János ev. 14. rész ,1—6. v. Hogyan jutsz el az Atyához, az életnek teljességében? Hogyan felejtheted el a mulandó élet bántó zürzavarát, értelmetlennek látszó sötétségét? Csak úgy, ha beleépíted magad abba a fénylő lélekbe, aki maga volt az út, amelyen Isten felé indulhatsz, az igazság, amelyet kiégett szívvel oly régen kerese(l s az élet, amelyet örökre biztosítani minden napodnak legnőbb vágya, legforróbb óhajtása.

Szelid lelkének mélyéből úgy buzgott fel a szerető vágyakozás mennyei Atyja után, mint gyermeki szívből a kiáltás az anyai kéz után. Szerette a fényt, a teljességet, az istenfiúságot. S a fénytől elborítva érezte, hogy ez olyan kincs, olyan égi adomány, amelyet többé nem vesz el tőle az égi Atya. — Te is testvérem, csak keresd a világosságot, a lelki tisztaságot, szépséget s hidd el, egy napon megérzed, hogy az örökélet fehér rózsái nyiltak ki szegény, árva szívedben s te most már gazdag vagy: az örökkévalóság illatával, az életnek ragyogásával vagy telítve.

(Bibliás.)

ISKOLAI ÉV ELEJÉN.

Szép ez a világ,
Gyönyörű ez élet.
Kinek köszönjük?
Istenünk, tenéked.

Lám, egész nyáron
Csengett kapa, kasza;
Most takarítjuk
A dús termést haza.

Megáldottad a
Munkánkat, Istenünk.
De a télen is
Kérünk, ó légy velünk.

Most újra vetünk,
De most nem a földbe.
A lelkünk a föld,
S te a művelője.

Tanítónk, papunk,
Lelkünk szántogatja.
Most a lelkünkbe
Hull tudásnak magja.

Lelkünk földjébe
Mélyen-mélyen ássunk.
Áldd meg munkánkat,
Áldd meg tanulásunk.

Balázs Ferenc.

A természet világából

Pusztuló kövek.

Aranyosszéken az a mondás járja, hogy nem élhet valaki annyit, mint a torockói kőszikla. Ez a kijelentés csak részben vonatkozik az időtlen időkre, mert másrészt eléggé jól sejteti, hogy a szikla is egyszer csak elpusztul, mint bármely más élőlény. Mi azonban jelen esetben tovább mehetünk és bátran elmondhatjuk a kövekről, sziklákról is azt, amit minden más élőlényről hirdetünk: születnek, élnek és meghalnak. A növénynek magva, az állatnak kicsinye, a sziklának pedig pora van, amiből új nemzedékek, új sziklák keletkeznek. A kőzetek keletkezhetnek vulkánikus úton úgy a föld mélyén,

Gombaalaku, szél által kimart sziklák a Brassó melletti Bucsecs havasokon.

valamint a felszínen is. E születési, illetve keletkezési módtól függ nagyban az illető kőzet összetétele és megjelenési formája is. Van azután olyan kőzet, ami a vulkánikus kövek porából, máladékából keletkezik, ezek az úgynevezett üledékes kőzetek.

Ennek az elpusztíthatatlan, szinte örökéletünek látszó valaminek is vannak ellenségei, amelyek előbb-utóbb győzedelmeskednek. Sivatagokon a szél által hordott homokszemcsék 20—25 méter magas sziklákat gomba vagy más alakra csiszolnak ki, míg végeredmény gyanánt teljesen el nem koptatják.

Nem sivatagos helyeken szél helyett a víz végzi a romboló munkát. A sivatagi környezet egyik világhirű, azonban Erdélyben aránylag kevesek által ismert, jellegzetes havasi formáját mutatja be előző képünk a Bucsecs-i havasokból. 2000 m. körüli t. felszini magasságból való fölvétel, ahol a fa már nem él meg, így az ott ural-

kodó szelek és viharok a 8—10 m. magas óriás kőtömböt tökéletes gombaalakúvá formálják ki. Eső vagy vihar ellen természetes védelmet nyújt az arra járó természetbarátnak.

Pusztuló állatok.

A gazdag pompával és hihetetlen változatossággal berendezett Természet új dolgokkal gyarapodik és régi kincseiben szegényedik. Egy ilyen szép, megjelenésében is az ősi erőt feleleventő állat pusztult ki Európa, szóval a Föld felületéről 1918 novemberében. Erdély-

Állatkertekben még megmaradt utolsó európai bölénybikák egyike a budapesti állatkertben, melyet a magyar állam 6 millió lej értékü pengőért vásárolt.

ben való előfordulását falvak nevei: Belényes (Bihar m.), Bölön (Háromszék m.) mellett hivatalos okiratok is bizonyítják. A legtöbbet mondó írásbeli bizonyíték I. Rákóczy György levele, melyben Bornemisza Pált bölényvadászatra hivja meg.

Utolsó előfordulási helye Európában a lengyelországi Bialoviesa-i erdő volt, ahol az 1918-iki forradalom alatt teljesen kipusztították. Erdélyben 1790. év körül lőtték az utolsó példányt a Kelemen-havasok alján.

Hegymászás létrákon.

A brassói túristák legkedvesebb kiránduló helye a Nagykőhavas. Ennek 1850 m. tengerfelszíni magas kősziklákkal és fenyőkkel diszített vonulata szép kilátást nyújt a Barcaságra, a Csukás fenyvesekkel körülvett ormaira, s tiszta időben a hatalmas Bucsecsre.

A Brassóból közeledő turista legromantikusabb útiránya a Hétlétrás szakadék, amit csak létrák segítségével tud megmászni a felfelé törekvő ember. Gyopár kivételével valamennyi havasi növény megtalálható, ami nemcsak vonzóvá, hanem széppé is teszi a tu-

A Nagykőhavasra vezető hétlétrás szakadék.

risták által annyira látogatott havasi mészkővonulatot. A brassói turista egyesület emeletes menedékháza, vándornak menedéket, betegnek üdülőhelyet és havasi tájnak megközelítési lehetőséget nyújt.

Léggömbös rovar. Egy Empis poplitea nevű délamerikai rovar apró-fehér gömböket készít potroha segítségével olyanformán, mint ahogy a gyerekek szappanbuborékokat fújnak. Ez a kis muslica nagyságú bogár röptében készíti el léghajóját, amit aztán tetszés szerint kormányoz. Érdekesnek érdekes azonban hasonmása nálunk is megtalálható más kivitelben, amennyiben szeptember végén repülő *„ökörnyál"* a mi mezei pókunknak repülő szerkezete. Az emberiség ma ailg akarja észrevenni, hogy sok apró állatka milyen rég megelőzte bizonyos dolgokban.

Dávid Ferenc emlékünnepély Szászrégenben. Kovács Dénes mérnök, Bálinth Endre kereskedő és Fülöp Zoltán iklandi lelkész rendezésében igen szépen sikerült Dávid Ferenc emlékünnepélyt rendezett a szászrégeni Unitárius Leányegyház és a Marosköri Dávid Ferenc Egylet, szeptember 30.-án.

Vasárnap délután 4 órai kezdettel hálaadó istentisztelet volt a magyarrégeni református templomban. Urvacsorai agendát mondott és urvacsorát osztott Fülöp Zoltán. A hálaadó istentiszteleten nemcsak az unitáriusok vettek részt, hanem Szászrégen és környékének egész magyarsága .

Az unitáriusok részéről jelen voltak, Puska Endre feleségével, K, Nagy Árpád köri felügyelő gondnok, Halmágyi János esperes, Dr. Fekete Gyula és mások.

Este 6 órai kezdettel műsoros estély volt a városi szálloda téli kertjében. A nagy számban összegyült közönség előtt az estélyt Heiter György orsz. karnagy vezetése alatt működő Magyar Polgári Dalkör nyitotta meg, elénekelve Lavotta: Reményhez c. dalát. Azután Dr. Fekete Gyula, a marosköri Dávid Ferenc Egylet elnöke mondott tartalmas és tanulságos megnyitó beszédet. Az estély kiemelkedő száma Puksáné, Boros Piki fellépése volt. Cherabini: Miatyánkját és Massanet: Elogiáját énekelte, a legnagyobb siker és a legragyogóbb ünneplés jegyében. Csodálatosan szép hangja, művészi felkészültsége, elragadó előadása valósággal elbüvölte a hallgatóságot, annyira, hogy az estély után következő közös vacsorán is a legnagyobb és őszinte ünneplésben részesítették, s a legtöbb szónok szívből jövő őszinte szavakkal köszönte meg az ünnepélyen való részvételét. E helyről is csak a leghálásabb köszönet illesse őt, mivel szétszórtan élő hiveinknek igen kellemes estélyt szerzett. A kiséretet: Schuster Elsa és Wagner Hermann látták el. A műsor sikeréhez hozzájárultak még, Baló József, Bálinth Csaba, Dr. Gálfalvy György és Baló Sámuel.

A vídám hangulatban eltöltött közös vacsora alkalmával, Halmágyi János esperes az Unitárius Egyház főpásztorára mondott igen kedves és meleghangú köszöntőt.

Az emlékünnepély megrendezéséért hála és köszönet illeti meg Fülöp Zoltán iklandi lelkészünket, valamint Kovács Dénes és Bálinth Endre urakat. **R. M.**

Meghivó.

A D. F. Unitárius Nők Országos Szövetsége 1934. október hó 17-én, szerdán, délután 5 órakor tartja évi rendes közgyűlését az Unitárius Egyház tanácstermében, melyre minden közgyűlési tagot és minden érdeklődőt tisztelettel meghiv *az Elnökség.*

Tárgysorozat: 1. Elnöki megnyító. 2. Titkári jelentés. 3. Háromszéki kör jelentése. 4. Pénztári jelentés. 5. Indítványok. 6. Elnöki bezáró.

Kedves Unitárius Nőtestvéreink!

A hivatalos meghivón kívül közölni óhajtjuk, hogy a kolozsvári Nők Szövetsége a torockói Nők Szövetsége közreműködésével október 14—18-ig népművészeti kiállítást rendez s így nagyon óhajtjuk, hogy mentől több hitrokonunk eljőjjön úgy a közgyűlésre, mint a kiállítást megtekinteni. Miután több torockói vendégünket kell elszállásolnunk, kérjük tagozatainkat, lehetőleg olyan kiküldötteket jelölni, kiknek itt van hol megszállaniok. Kérjük továbbá egy héttel előbb bejelenteni, hogy honnan hány hivatalos kiküldött jön, mikortól meddig lesznek itt és kiknek az elszállásolásáról kell mégis nekünk gondoskodnunk. Az esetleges indítványokat kérjük postafordultával bejelenteni.

Kolozsvár, 1934. szept. 26.

Hitrokoni üdvözlettel:

Az Elnökség.

A kolozsvári és torockói nők népművészeti kiállítását megelőzi *Kelemen Lajos előadása: Torockó történetéről.* Október 13-án, szombaton délután 6 órakor az unitárius püspökség dísztermében.

A népművészeti kiállítást október 14-ikén délelőtt templomozás után fél 12-kor a Nők Szövetsége irodahelyiségében (Leányotthon) főtisztelendő dr. Boros György püspök úr nyitja meg, utána Dóczyné Berde Amál tart előadást a torockói népművészetről. A kiállítás október 17-én, szerdán délig lesz nyitva.

Felkéretnek mindazon lelkész urak, akik bizományárúküldeményeket kaptak, hogy elszámolásukat október hó 15-ig az Iratterjesztő Bizottsághoz beküldeni szíveskedjenek.

1500 számra Lelkészi iktató keménykötésben 190, 400 oldalas gyűlési jegyzőkönyv keménykötésben 160, 300 oldalas kétnyelvű postakönyv keménykötésben 110.— lejért megrendelhetők az Iratterjesztőnél.

Rovatvezető: **Ifj. Hadházi Sándor.**

Iskolai évmegnyitók. A kolozsvári főgimn. 1934—35. isk. éve szept. 16.-án nyilott meg ünnepélyes keretek között. Az ifjúság éneke után a kollégium új vallástanára, Benczédi Pál imádkozott, majd Gálffy Zsigmond igazgató üdvözölte az új isk. év kezdetén ismét összegyült tanárikart és ifjúságot. Fájdalommal emlékezett meg arról a veszteségről, mely Kovács Kálmán tanárunk eltávozásával intézetünket érte. Az új élet, ahova szeretett barátunk eltávozott, nyujtsa neki mindazt az örömöt és megelégedést, ami el tudja feledtetni vele az ősi kollégiumtól való megválással járó fájdalmat! Örömmel üdvözölte Benczédi Pál vallástanárt, jó sikert és egészséget kivánva új munkaköréhez. Az igazgatói megnyitó után a főtisztelendő püspök úr mondott buzdító szavakat a tanulókhoz és tanárokhoz.

A theol. akadémia évmegnyitója okt. 1.-én volt. Imádkozott Szent-Iványi Sándor tanár, évmegnyitó beszédet tartott Vári Albert dékán. Dr. Varga Béla tanár a Kopenhágában „Mit jelent a kijelentés számunkra" címen tartott felolvasását ismertette. Dr. Gál Kelemen f. ü. gondnok és a püspök úr lelkesítő szavakkal hivták fel az ifjak figyelmét arra a nemes hivatásra, melynek betöltésére készülnek elő, buzgóságot, kitartást és szeretetet kivánva feladataik elvégzésére.

Templomi ünnepély Homoródszentmártonban. A kitartó munkának megvan a maga eredménye. Ezt az igazságot érezhettük azon a kedves és fölemelő ünnepélyen, amelyet Zoltán Sándor homoródszentmártoni lelkész rendezett egyházközségében a nyári tanítások befejeződése alkalmából szept. hó 16-án a délutáni templomozás alatt, amikor a virágokkal diszített szép unitárius templom megtelt áhitatos és buzgón éneklő unitárius és más vallású hivek seregével. Kitartó buzgóság kellett a dalárda tanításához, amely két ízben is szépen szerepelt; az ifjak oktatásához, akik olyan bátran szavaltak, énekeltek, felolvastak. Az ünnepély műsorelosztása is érdekes és alkalmas s éppen ezért leírom, hogy máshol is meg lehessen ezt valósítaani: 1. A gyülekezet éneke. (I—II.) 2. Szavalat. (Dombi Vilma szavalta Fekete L.: Péter c. versét.) 3. Az ifj. énekkar éneke. (251. ének.) 4. Szavalat. (László István szav. Vári D.: Csapáskor c. versét.) 5. Könyörgés. (Nagy Sándor abásfalvi lel-

kész.) 6. Szóló ének orgonakisérettel. (Dombi Péter.) 7. Egyházi beszéd. (Nagy S.) 8. Felolvasás: Beke Mózes. (A jó ember, Zoltán S.-tól.) 9. Ifj. dalárda éneke. (250. ének.) 10. Szavalat. (Molnár Mariska szav. Tompa M.: A gyülekezetben.) 11. Helybeli lelkész bezárója. 12. A gyülekezet éneke. Ez a beosztás annyira változatossá teszi az ünnepélyt, annyira előkészíti a talajt az imához, prédikációhoz s a bezáró beszédhez, hogy a legkomolyabb hatást gyakorolja a lelkekre. Ezt tapasztaltam és ezért ajánlom a sorrendet lelkésztársaimnak. Igy nem szakad két darabba az ünnepély, hanem megmarad egy összetartozó egésznek s derekát éppen a legfontosabb rész: az ima és alkalmi prédikáció alkotja, amelyeket kívánatos, hogy mindig egy más egyház lelkésze tartson. Homoródszentmártoni egyházközségünk lelkésze és hivei együttes buzgó munkálkodására Isten áldását kívánjuk. *Nor.*

Hymen: *Szabó Juliska,* Szabó Lőrincz sinfalvi birtokos bájos leánya és *Nagy Béla* muzsnai unitárius lelkész jegyesek. Isten áldása legyen az ifjak nemes elhatározásán.

Sz.: 1—1934. E. Sz.

Köszönő levél.

Technikai okok miatt múlt számunkból kimaradt a részletes beszámoló a Dávid Ferenc-Egylet Ifjúsági Körei Egyetemes Szervezetének VII. nyári konferenciájáról s így ezuttal is elmarad, mivel, nézetünk szerint, időszerüségét elveszítette s mert a Kévekötés 10. számában már olvashattunk részletesen róla.

Ezúttal mi csak köszönetet kívánunk mondani a szereplőknek, Kövend, Várfalva, Aranyosrákos, Bágyon nemes unitárius közönségének, hogy időt és fáradságot nem kimélve a legszorgosabb munkaidőben, kezet nyújtva az ifjúságnak, lehetővé tette a konferencia megrendezését. Különösen jól esett az az őszinte ragaszkodás, amelylyel gyüléseinken részt vett. Igazán a falu és a város találkozása volt. Habár konferenciánk tulajdonképpeni tárgya az „Én unitárizmusom" című, helyenként népünknek igen magas előadássorozat volt, mégis különös lelkesedést, vallás- és fajszeretetet öntött a hallgatóság lelkébe. Testvér ifjúsági egyleteink már a multban meghajtották az elismerés lobogóját a D. F. E. I. K. Egyetemes Szervezete falu munkája előtt s most csak növelte munkánk eredményét a kövendi konferencia. Az estéli tábortüzeken leomlott a „város és falu" közötti nagy válaszfal és ifjat láttunk, csak jövendőt féltő ifjat minden egyes résztvevőben.

Abban a reményben, hogy kedves unitárius testvéreink nemcsak pillanatnyi lelkesedést nyertek együttlétünk alkalmával, hanem állandó pártolóivá is válnak az ifjúságnak, őszinte szeretettel Isten áldását kérve, köszöntjük kedves vendéglátó lelkészeinket és unitárius testvéreinket a D. F. E. I. K. Egyetemes Szervezete nevében:

Cluj-Kolozsvár, 1934 szeptember 20.

Tana József, ü. v. alelnök. *Bede Emil,* főtitkár.

Itt kívánjuk megjegyezni, hogy a Dávid Ferenc-Egylet Ifj. Körei Egyetemes Szervezetének levelezési cime: *Dávid Ferenc-Egylet Ifjúsági Körei Egyetemes Szervezete Cluj, Collegiul Unitarian.*

Barabás Lajos

1850 nov. 9—1934 jun. 25.

Egy régi, derék kötésű emberrel lettünk szegényebbek Barabas Lajos pap-tanárunk elköltözésével. Ő az utolsó azon jeleseink sorából, kik hivatalosan „féltanár" jelleggel lettek kiváló emberei egyházunknak. Rövid főbb vonásokban hozunk lehető tömören egy vázlatos képet az eltöltött 84 éves pályafutásról.

1850. nov. 9-én született Kolozsváron. Édesanyja Binecz Borbála 11 gyermeket hozott világra, kik közül Lajos a 7-ik gyermek volt. Az első gyermekek korán elhaltak. Három gyermek maradt életben u. m. Károy, Lajos és József. E két utóbbi tanár volt Székelykereszturon, József rég meghalt, Károly iparos volt és kórházfelügyelő a kolozsvári unitárius kollégium kórházánál. Édesapja Barabás József volt. Homoródszentmártonban született 1801-ben és 1873-ban halt meg, mint kolozsvári iparosmester. Nagyapja is József volt, ki 1797. szept. 1-én lett tógás diák ilyen bejegyzéssel: Josephus Barabás de Árkos. — Ez igazolja, hogy az árkosi kiváló jeles tagokat adó Barabás nemzetségből származott. A történelmi hűség kedvéért itt jegyezzük fel, hogy nagyapja 1799-ben Homoródszentmártonban mester, az 1804. évi Ürmösön tartott zsinaton mint keményfalvi papot szentelik fel, 1812-ben Bordosra, 1819. máj. 2-án Gagyba, 1826-ban Gyepesbe ment papnak, hol 1851. jan. 12-én 76 éves korában meghal, 52 évi egyházi szolgálat után.

Nem csodálkozhatunk tehát, ha az iparossá lett családapa és a jó unitárius családból származó édesanya közös kívánsága az volt, hogy valamelyik fiú legyen pap. A család amugy is buzgó vallásos volt, meglátszott, hogy az apa a jó hírnevű toroczkói iskolát végezte. A családban az imádkozás és éneklés mindennapos megszokott dolog volt. A szülők reménye Lajosban látszott megvalósulni, ám egyik se érhette meg reménysége beteljesülését, mert a jó anya 1863-ban, a gondos apa pedig 1873-ban halt meg.

Barabás Lajos 1856-ban, vagyis 5 éves korában kezdette meg tanulását a kolozsvári unitárius kollégiummal kapcsolatos elemi iskolában. Magántanítója Barabás Imre jeles képzettségű rokon papnövendék volt. Durván bánt tanítványaival és ezért hónapokig nem ment keze alá Lajos. Az osztályba azonban pontosan eljárt, az órákon kívül bujdokolt és úgy tanulgatott. Osztálytanítója Rédiger Árpád, a későbbi minta esperes volt, kit nagyon szeretett. Már tanuló korában nagyon takarékos volt. A tanítványaitól kapott fizetését a kisegítő pénztárba tette és mikor meggyült, ruhát csináltatott magának. 1868-ban 17 éves korában érettségizett kitünő eredménynyel és 1870-ben már köztanító lett. Egy év mulva papi vizs-

gát tett szintén kitünő eredménnyel és a következő 1872-ik évben a kolozsvári főiskola iskolafőnöke lett, mely tisztét három éven át töltötte be teljes megelégedésre. Volt iskolagazda, esküdtszéki jegyző és irodafőnök is. A 4. és 5. gimn. osztályban görög nyelv tanítással kezdte köztanítói pályáját, mely öt évig tartott s mely idő alatt a latin nyelven és számtanon kívül minden tárgyat tanított az öt alsó osztályban. Ez idő alatt egy évig egyetemi előadásokat is hallgatott Felméri Lajos, Finály Henrik és Szász Béla jeles tanárok óráin.

Egy évig pedig a kolozsmonostori gazd. akadémián a pap- és tanítójelöltek számára rendezett tanfolyamra járt, hol a gazdasági dolgok elsajátítása mellett lombfürészelésben, szalmakosár-fonásban és kalap-készítésben szerzett gyakorlatot magának. Irodalmi téren is szép eredménnyel működött. Természettudományi és neveléstani értekezéseivel, jóltevők emlékünnepélyére írt beszédével pályadíjakat nyert Ez utóbbi beszéd a Ker. Magvető 8. köt. 242 s köv. lapjain nyomtatásban is megjelent.

Iskolafőnöksége idején az ő kezdeményezése folytán az unitárius ifjúság belépti-dijas majálist rendezett először az ő elnöksége alatt, amely első alkalommal 400 frt. tiszta jövedelmet adott az ifjúság irodalmi céljainak előmozdítására. Sok édes-kedves emlék fűződik a Hójában vagy legtöbbször a sétatéri Lövöldében tartott majálisokhoz!

Nem hallgathatom el azt a tényt, hogy Kriza János püspök, mint az „Iskolák főfelügyelője" 1873. jún. 27-én kelt Iskola-felügyelői Bizonyítvány-ában úgy az érettségi és papi vizsgáiról, köztanítói, iskolafőnöki tisztségéről, magántanítói működéséről, pályadíjak nyeréséről és általán minden tevékenykedéséről a legnagyobb elismeréssel nyilatkozik.

Ilyen kiváló készültséggel rendelkező ifjú levén, örömmel ragadta mg az E. K. Tanács azt az alkalmat, mikor a székelykereszturi egyházközségben Gombos Sámuel lemondott papi hivataláról, kinek helyébe rendes papnak és a gimnáziumhoz *„féltanárnak"* kinevezte 1875. aug. 8-án.

Papi hivatalát szept. 8-án foglalta el. Székfoglaló beszéde: „Egy magyar unitárius lelkész szolgálata" címen önálló füzetben megjelent. 1876. febr. 26-án kolozsvári tehetős polgár Nik Antal és felesége közismert szépségű, szerény és munkás Anna nevű leányával házassági szövetségre lépett, mely 58 évi boldog, megelégedett és Istentől megáldott házasélet jótéteményeit árasztotta úgy reájuk, mint elhalt három és még életben levő két kedves gyermekükre.

Huszonhét évig volt lelkipázstora a székelykereszturi unitárius hiveknek. Tudomás szerint ilyen hosszú ideig egy pap se volt a kereszturi unitárius egyházban. Tennivaló bőven volt lelkiekben s főképpen az anyagiakban.

Az egyházközség a 17. és 18. századokban a szó szoros értelmében minden ingó és ingatlan javaitól meg volt fosztva.

A Barabás kora előtti 100 év templom, torony, iskola, papi, tanítói lakás-építéssel, harangok, orgona-beszerzéssel, az 1802. évi óriási tűzvész pusztításának helyrehozásával telt el és némi alap megteremtésével. Ez alapok helyzete is nehéz volt ez időben, az 1802. év előtti egyházi könyvek is jórészt mind elpusztultak a nagy tűz idején. Tagadhatatlan, hogy egy buzgó, lelkiismeretes lelkipásztornak ilyen helyzetben, amint mondani szokták: ezer a gondja.

A Biró József-féle alap, mely a tanítói fizetés alapját képezte, mintegy 5000 frt. összegben, nem volt elegendőleg biztosítva egyes adósoknál, a bizonytalan tételeket bekebelezéssel és ahoz értő jó kezelők előállításával biztosította. Az 5—600 vékányi tengeri magtár is részben nehéz veszedelemben volt, kezelését biztosabbá és jövedelmezőbbé sikerült tennie.

Elévülhetetlen érdeme az, hogy a tagosítás előtt majdnem a semmiből sikerült 47 hold birtokot szereznie egy szerencsés vásár által az egyházközségnek. A birtokot adósság terhelte. Barabás megvette, amit 5—6 bizalmas embere tudott csak. Ekkor bejelentette az egyházközségnek azzal a kijelentéssel, hogyha nem kell az egyháznak, megtartja magának. Ám az egyháznak igenis kellett a birtok. Hogyne kellett volna, mikor 10—15 év alatti haszonbérből az egész vételárat ki lehetett fizetni!? Bezzeg, sokkal másképpen történt egy jóval későbbi telekvásár, midőn az egyházközség templomhelyet akart venni. A kiszemelt helyet magánember vette meg, és az egyház csak az elgondolással maradt.

Három szobás tanítói lakást és megfelelő tantermet építenek papsága idején a padozat nélküli szűk tanterem és egy szobás lakás helyébe és minden gazdasági s melléképületet újra építettek a tanítói telken. 1879. előtt Kozma Ferenc hathatós támogatása mellett a templom megnagyittatott, a torony bádog fedélzetet kapott kosaras székely bálok jövedelméből. Templom, papi, tanítói lakás és iskola csatornával lett ellátva.

Díszes úrasztala szereztetett felesége, Sándor Jánosné és más buzgó asszonyok segítsége közbejöttével, úgyszintén úrasztali terítő is. A megmaradt pénz pohárvételre kamatozólag lett elhelyezve és 1902. évben egy szép ezüst pohár szereztetett. Szószéktakarót, egy más úrasztali abroszt, pohártakarókat, pohár alá való takarókat, két úrvacsorai tányért Vass Miklósné Szentábrahámról, özv. Major Ferencné, özv. Fodor Sámuelné és Fazakas Róza közbenjöttükkel és szives adományukkal sikerült rendre beszerezgetni.

Mindezen munkálatokból és beruházásokból látható, hogy az egyházközség szegény volt nagyon, ami nem csoda, mert a minden javaitól megfosztott egyházközség lélekszámban is nagyon megapadott és még Péterfi Sándor paposkodása idejében is a tanulókkal kéregetett pénzt, úgy toronybevégzésére, mint orgona beszerzésére. A hivek kimerültek és lankadtak voltak a sok önmegadóztatás folytán.

1881-ben a Székely Egyleti Takarékpénztár keresztúri fiókjának igazgatója lett, a segesvári küküllői takarékpénztárnak is sokáig felügyelő bizottsági elnöke volt. Az 1867-ben alakult Kaszinónak idejövetele után mindjárt tagja, azután választmányi tagja és elnöke lett. Sok nehézséggel küzdött e hasznos intézmény is. Elnöksége idején merész álmok váltak valóra. Megizmosodott, megerősödött a Kaszinó anyagiakban, de még inkább buzgó, megértő tagokban, miáltal aztán részvények váltásával a Kaszinó a kisded város központján egészséges, tágas, minden tekintetben megfelelő helyiséget szerzett és rendezett be. Természetesen sok gond, sok vajudás, nagy és erős elhatározások árán és után.

Hálából és elismerés adójául a kaszinó örökös választmányi tagnak és díszelnöknek választotta a már Istenben megboldogult Barabás Lajos pap-tanárt, mely dísztől és megtiszteltetéstől csak a jóltevő halál váltotta meg a nagy tervezőt és jeles alkotót.

Huszonhét évig volt lelkész és tanár. 1902-ben szept. 1-től kezdve az egyházi főtanács lelkészi hivatalától felmentette. Ez időtől kezdve csak tanári hivatalát folytatta, amely öt évi köztanítóskodással 58 évre terjedett. Ez idő alatt hittanon kívül mondhatni minden tárgyat tanított, még gyorsírást is. Legfőbb tárgya a történelem és görög nyelv és irodalom volt.

Boldog házasságának és áldásos tanári működésének ötven éves évfordulóját 1926-ban ülte meg, mely alkalommal a székelykeresztúri gimnáziumnál a szorgalmas tanulók jutalmazására „Barabás Lajos és neje Nik Anna alap" címen alapítványt tett azon kívánsággal, hogy minden év febr. 26-án sirjukat keressék fel a jutalomban részesült növendékek és fenyőgaly koszorút tegyenek a sirra.

Ötvennyolc évre terjedő családi életében három kedves gyermek halála hozott felhőt zavartalan boldogságukra. Két gyermek fiatalon hunyt el, míg féltve becézett Piroska leányuk, dr Ferentzi Pál ügyvéd neje, 1932-ben halt el. Dr. Barabás József egyik derék fiúk a m. kir. Belügyminisztériumban csak nemrég nyerte meg a régi államtitkárságnak megfelelő mai méltóságot, míg dr. Barabás Zoltán az állami gyermekmenhely vezetője Budapesten. Vajha magas méltóságuknak megfelelően sokáig lehetnének magyarságunknak és szent vallásunknak is buzgó tagjai és minden áldozatra kész pártfogói és támogatói, bizonyságot tevén arról, hogy az Ároni nemzetségből származó fiak és dédunokák Isten veteményes kertjének, —az egyháznak — mindig erős oszlopai maradnak.

Papsága és tanársága mellett a társadalomban is alkotó szervező tevékenységével és sokoldalu munkásságával jelentős szerepet vitt, amint fennebb halvány vonásokban röviden jelezve is van. Józan, takarékos életével, számító módszerével nemcsak tisztességes vagyont szerzett, de tanítványai nagy sokaságának is szép példát mutatott.

Irodalmi téren is szép sikerrel működött, amiről a Ker. Magvető, az Unitárius Közlöny; önálló kiadásban megjelent beköszöntő beszédje, beiktató beszédei, imádságai tesznek tanuságot. Ezenkívül felolvasásai, közleményei jelentek meg az „Ellenzék", „Magyar Polgár", „Magyarország" c. napilapokban és németből fordított tárcái, továbbá az „Orbán Balázs emléke" és a „Daniel Gábor album" c. kiadványokban emléksorai. Pályadíjnyertes műveiről fennebb méltánylattal volt említés.

A 84 évre terjedő áldásos, hasznos és tanulságokban gazdag élet állandó jó erőben és egészségben folyt le, csak utolsó hónapjai voltak nehéz betegséggel terhelve. Nagy fájdalmaiban fiai, hű veje és szerető, igazi gondos felesége voltak ápolói és gondozói. Nagy fájdalmai jún. 25-én bekövetkezett halálával megszüntek, de a halálával ejtett seb a koporsóig ott marad a gyászoló szerettei szívében.

Legyenek e sorok a tevékeny, alkotó pap, a szorgalmas, pontos tanár, a gondos apa, a sírig szerető férj és szervező társasági ember emlékének szentelve tisztelettel és szeretettel azon forró óhajtással, vajha minél több hasonlóval szeretne minket a jó Isten!

Legyenek édes álmaid a boldog feltámadásról!

Péter Sándor.

Katona Sándor
1874–1934.

Munkaatársunkat vesztette el lapunk Katona Sándor ny. postafőnök halálával. 1878. évben Székelykeresztúron született. Szülői Katona Sándor unitárius kántortanító és neje, Patakfalvi Borbála. Tanulmányait a székelykeresztúri és kolozsvári unitárius gymn.-ban végezte, miután a budapesti postatanfolyamra került, melynek elvégzése után Medgyesen és Fogarason teljesített postatiszti szolgálatot. Kolozsváron főtiszt volt. Majd érdemei elismeréseül a segesvári, később a kézdivásárhelyi postához helyeztetett át, mint postafőnök. Mint sok más embernek, úgy neki is derékba törte karrierjét a háború. Súlyos idegbajt kapott, amelyből pár év után gyógyult ki a dicsőszentmártoni ideggyógyintézetben. Azután élénken érdeklődött a közügyek iránt, míg végre a folyó év június havában, egy hirtelen jött betegség után, a helybeli klinikán fejezte be küzdelmes életét. Temetése június 22-én volt. Neje, testvérei és gyermekei: László magántisztviselő, Sándor adótiszt, Margit postamesternő és Gábor géplakatos, azonkívül számos rokon és jóbarát vették körül koporsóját. Nyugodjék csendesen!

Gyászhír. Szomoruan vettük a hírt, hogy nyárádszentmártoni özv. Adorján Domokosné, sz. Paduch Etelka aug. 6.-án 69 éves korában Tordán elhunyt. 27 évi özvegysége alatt nagy családjának egyetlen gondozója, támasza volt. Nyugodjék csöndesen a hosszú, fáradságos munka után!

Balogh Dénes áll. isk. igazgató- és unitárius énekvezér 55 éves korában Kövenden hirtelen elhunyt. Családjának és tanítványainak őszinte részvéte kisérte örök nyugalomra szept. 19.-én a kövendi sírkertbe. Legyen nyugalma csöndes, emléke áldott!

Mindennapi kenyerünk

A mindennapi kenyérnek: a legszükségesebb anyagiaknak a megszerzése életünknek legfundamentálisabb gondja. Az élet ezen a téren könyörtelen; a panasz és a jobb idők várása itt halált, a mindenecket megpróbálás életet jelent. A panaszkodás soha sem lehetett egészséges gazdasági elv, de ma számunkra az egyedüli ez lehet: minden lehetőséget kihasználni, minden forrást megnyitani, minden talpalattnyi helyről termést szedni. Legtöbbünknek vannak kisebb-nagyobb gazdasági lehetőségeink: udvarunk, kertünk stb. Ezeket a lehető leggazdaságosabban kihasználni, benépesíteni, beültetni kötelességünk. Kötelességünk különösen akkor, ha hivatásunk, intelligenciánk révén vezetésre, példaadásra vagyunk kötelezve.

Ezeket meggondolva határoztuk el e rovat megindítását. Havonta bejárjuk a kertet, az udvart s megbeszéljük a legidőszerübb teendőket.

*A gyümölcsös kert*ben javában folyik a téliek szüretelése. Kár volna a gyönyörü termést, gondatlan szedéssel, illetve raktározással eltékozolni. A gyümölcs eltarthatósága, piaci értéke, zamata a szedéstől és raktározástól függ. Csak a kézzel szedett gyümölcs tartható el sokáig és válik prima piaci áruvá. Legokosabb kisebb, puhára bélelt, az ágra, vagy létra-fokra akasztható kosárba szedni, aztán nagyobb kosárba, vagy — válogatás után — egyenesen csomagoló ládákba gyűjteni a gyümölcsöt. A hulló gyümölcsök nagy kárt tehetnek a kézzel szedettekben. Ha száraz, hüvös időben és kellően megérett, száraz állapotban szedjük a gyümölcsöt, azt az olyan sokszor ajánlt „izzadásnak", lehülésnek, száradásnak kitenni fölösleges, sőt káros lehet, mert minél többször rakosgatjuk, annál többet ütődhetik a gyümölcs. A felmelegedett, vagy nedves állapotban szedett gyümölcsöt azonban raktározás előtt 5—6 napig kosarakban, ládákban, vagy 50 cm. vastag rétegben tiszta szalmán, hüteni, illetve szárítani kell és csak azután pincézni. Gondoljuk meg, hogy a mennyi virágrügyet, termőgalyat most vigyázatlanságból letörünk, annyival csökkentjük a jövő évi termést! Most jelöljük meg a terméketlen, vagy gyengén termő ágakat és lombhullás után vágjuk le azokat!

*A zöldséges kert*ben szedjük a borsó, bab, korai burgonya már megérett termését. Vetőmagot gyűjtünk azoknak, valamint a paradicsom, ugorka, paprika, tök, csemege kukorica *legkorábban, legbővebben és legszebb példányokat termett* töveiről, mert csak így várhatunk jövő évben hasonló termést.

Most jusson eszünkbe, hogy a hosszú téli nélkülözés után menynyire rá szokott éhezni szervezetünk a friss zöldségre és hogy éppen akkor a legdrágább a zöldség. Most még vethetünk kora tavaszi használatra: téli salátát, spenótot, petrezselymet, ültethetjük az úgynevezett „emeletes" hagymát. Az ilyen őszi vetésünket a hidegek megérkeztével szecskaszerűen összetört szalmás trágyával védjük a fagytól.

*A baromfi udvar*ban napról-napra kevesebb lesz a tojás és több a toll, míg a hidegek beálltával a tojástermelés teljesen megszűnik. E jelenséget annyira megszoktuk, hogy egészen természetesnek tünik fel az, hogy október-decemberben vesszük a tojást. Nem gondoltunk arra, hogy ha az eladó tyúkjai télen is tojnak, a mieink is tojhatnának? Igaz, hogy azok, akik téli tojásra „dolgoznak", arra egész éven át előkészülnek, de két dolgot, ami a téli tojástermelést nagyon befolyásolja, még most is elvégezhetünk. Szárítsunk zöldtakarmányt: falun lucerna, lóhere sarjut, városon csalánt, akáclevelet; gyűjtsünk tojáshéjat, csigaházat, kagylóhéjat, vakolat törmeléket; gondoskodjunk takarmányrépáról, murokrépáról, hogy ezekkel tyúkjaink takarmányozását télen majd változatosabbá és teljesebbé tehessük. Lássuk be, hogy a disznóól fölött, közvetlen a cserépfedél alatt, rozoga deszkákból tákolt „ól"-ban a hidegtől, széltől, hótól rettenetesen szenvednek téli éjszakákon az állatok. Most alakítsuk át, javítsuk ki a régit vagy építsünk új ólat, mely meleg, száraz, szellős, huzatmentes és tiszta. Szeptember a baromfibetegségek hónapja. Olajtartalmú magvakkal segítsük a toll növelését; 10 l. vízhez teáskanál vasvitriolt, vagy 1 gr. chinosol tablettát adva másodnaponként az ivóvízbe, védjük állataink egészségét. Az ólban, nagy takarítás után, a farészeket karbolineumnak és petróleumnak 1:2 arányú keverékével, a vakolt, illetve vályogolt falakat 5% kreolinos mésszel fertőtlenítjük.

Lőrinczi László.

Nehány szó az Unitárius Naptárról.

Napjainkban sok szó esik egyházi vezető köreinkben az úgynevezett unitárius misszióról, melynek egyik legfőbb célja, hogy egyházunk gondolatait, hitünk igazságait érthető, világos formában odahelyezze minden hivünk elébe, hogy ezeket mindenki számára úgyszólva mindennapi szellemi táplálékává tegye. Sok kisérlet indul meg e céllal, több-kevesebb eredményt érve el. E misszió legfontosabb szószólójának naptárunknak kell lennie. Régen tudott dolog, hogy házainknál a Biblia s az énekes könyv mellett igen sokszor a naptár az egyedüli könyv, amely a hosszú téli estéken lekerül olvasásra a

mestergerenádról. Sorra kerül annak minden betüje az időjárástól az apróhirdetésig, amint erről sokszor meggyőződtem. Ennek két táblája közé kell hát szorítanunk legfontosabb mondanivalóink, mert ez juttatja haza legbiztosabban.

Pár éve figyelemmel kisérem „Unitárius Naptár"-unk útját s örömmel látom, hogy legalább is példányszám tekintetében örvendetes haladás tapasztalható. Mégis még vannak igen nagy fogyatékosságok. Véletlenül alkalmam volt bepillantani *Iratterjesztőnk* idevonatkozó adataiba s onnan láttam, hogy vannak igen népes, erős egyházközségeink, ahol csak 3—4 példányszámot helyeznek el valahogy kelletlenül, pedig ebben missziónk egyik igen fontos ága veszti el erejét s úgyszólva egyedüli betücsatáját. Ennek semmiesetre sem szabadna így lennie, mert népünk veszen naptárt, ha a mieinket nem: baptistát, „hivőt", jót, rosszat, olyant, amilyent a nálunk élelmesebbek, kihasználva élhetetlenségünk, elébe tárnak.

Legyen szabad itt e pár sorban reámutatnom saját tapasztalataim alapján, hol jut vak vágányra a mi naptárunk útja. Mikor először küldöttek eladásra naptárt, kihirdettem a szószékből, hogy megjött, kapható. Vett egy-kettő. Azután ismét hirdettem s ismét. Eladtam összesen hatot. Szégyenletemből, hogy a beküldött tizből ne küldjek még vissza is, kifizettem sajátomból négyet. Másik esztendőben előre lejött, hogy írjam össze, mennyire lesz szükség. Kihirdettem kétszer. Kétszeri kihirdetésre rendeltek hármat. Erre meggondoltam magam, elmentem sorra minden házhoz. Beszélgettem, ajánlottam, agitáltam, biztattam. Rendeltek összesen ötvenhárom darabot. Azóta évi rendelésünk e szám körül forog.

Látogatásaim során mondták, hogy sokan úgy vannak, várják, hátha újév után olcsóbban vehetnek, aztán már gondolják, egy hónap úgy is eltelt, a vétel elmarad. A másiknál a férfi várja, hátha vesz az asszony, az asszony ugyanezt a férfitől várja. Mások ismét várják, hátha hoznak a házhoz (amit hoznak, az már természetesen idegen), ha nem hoznak, bizony elmarad, pedig érzik, hogy egész éven át szükség lenne reá. Ezt mind a beszélgetés közben mondták el őszintén hiveim.

Ne elégedjünk meg hát a hirdetéssel, akármilyen szép és hivatalos is az. Menjünk e célból lehetőleg személyesen házról-házra hiveinkhez ez időtájt, ajánljuk, magyarázzuk meg, hogy milyen fontos mit vesznek és mit pártolnak, buzdítsunk s akkor nem lesznek ezer lélekszám körüli eklézsiák, amelyek három négy naptárt rendelnek évente. Igy cselekedve, igen fontos missziói kötelességnek teszünk eleget. Ha valami leküzdhetetlen akadály miatt személyesen nem mehetünk, menjen el a nőegylet, ifjúsági egylet, olvasó-egylet stb. vezetője, esetleg egymás közt felosztva a helységet, de valaki okvetlen menjen, mert ha nem, akkor mindig csak egy helyben maradunk — az élet pedig halad.

Kénos, 1934. szeptember.

Kővári Jakab, kénosi lelkész.

A „Siculia" Gazda-Lap a gyümölcstermelés értesítője. Az udvarhely megyei gazdák „Siculia" Gyümölcstermelési és Mezőgazdasági Szövetkezete működését megkezdve, összeköttetést keres a vármegye egész gazdatársadalmával. Ennek megnyerése végett életrehivta a *„Siculia" Gazda-Lap* című havi értesítőjét, melynek most megjelent 1—2-ik együttes száma részletes ismertetést ad a vármegye, s ezen módon egész Erdély gyümölcstermelésének kiépítésére irányuló szervezkedésre és helyes vitelére nézve. Minthogy e szövetkezet tagjait a vármegye összes községeiből gyűjti össze, így összekötő kapocsnak, állandó irányító, oktató és buzdító levelezőképen kiadja a „Siculia" Gazda-Lapot, melynek ára a nyomdai költségek megnyerése céljára mindössze évi 24 lej, egyes lappéldány díja pedig 2 lej. Tekintettel, hogy Udvarhely megyében az eddig tartott 18. gyümölcstermelési tanfolyam révén, ezen új gazdasági ágazatnak máris igen sok pártfogója és művelője van: a szövetkezet sajtó útján véghezviendő propagandájának kétségtelenül meglesz a várt eredménye. Szerkesztője ezen gyümölcstermelési és kisgazdasági értesítőnk: Gyerkes Mihály nyug. ig.-tanító, a Mezőgazdasági Kamara időlegesen felkért gyümölcstermelési szakértője, aki nagy szorgalommal dolgozik, hogy Erdély népének ezen kitünő jövedelmi forrása, mentől előbb, szakszerű és eredményes művelés alá kerüljön. Nekünk felette nagy érdekünk, hogy gazdálkodásunk minden ágazata, mentől több jövedelmet hozóan kiépüljön épen azért, ezen megbecsülést érdemlő törekvést, a kiadott új sajtó értesítőt, mindenkinek olvasásra és megrendelésre, meleg figyelmébe ajánljuk. Megrendelési cím: „Siculia" Gazda-Lap Odorheiu.

Dr. Ferenczi Zsigmond: ÁBC. Cluj-Kolozsvár 1934. Minerva kiadás 110 oldal. Ez a tanulmány kezdő lépés a Romániába szakadt magyar kisebbség életlehetőségének, jövőjének, fennmaradásának megvitatására, tisztázására. „Az elmult tizenöt év alatt", — mint szerző mondja, — „nem találtunk önmagunkra. Rövid volt az idő arra, hogy egyéni és kollektiv létünk igazi tartalmát felismerjük. A változás nagyon homlokon vágott. Még nem sorakoztunk fel a lélek- és kenyérszabadság rendszeres megvívására."" (11. l.) Ennek a felszabadulásnak az alapjait és tervét nyújtja ez a kis mű, amely valóban minden figyelmet megérdemel. A tervezet kiterjesz-

kedik a kisebbségi élet összes megnyilvánulásaira s a *hitvallás, kultura, gazdaság* és *politika* területén egyaránt sürgeti az egységes kisebbségi munkaprogramm szerves egybefüzésének megvalósítását. Nem mozog pusztán általánosságokban, hanem a kérdések nagy komplekszumát a lehető legapróbb részletekre bontva, megvilágítja a kisebbségi élet szövedékének minden jelentős relációját. Egységes, céltudatos munkaközösséget és munkabeosztást kíván a szellemiek és anyagiak területén egyaránt, amely minden egyesnek kijelöli feladatait a nagy közösség életében. A magyar munkaközösség új életkezdését kívánja prófétai hangon fülünkbe diktálni, amelynek bibliai jelmondata: „egymás terhét hordozzátok". Szerző nem levegőben járó ideálista, aki terveket csinál, a megvalósulás lehetőségének figyelmen kívül hagyásával, hanem gyakorlati ember s művének minden sorából kiérzik, hogy az ő hite és elgondolása a tettek mezejére kívánkozik. Szerző kéri az olvasót, hogy a tanulmányban fölvetett kérdéseket minél szélesebb körben ismertesse. Erre alkalomadtán rátérünk. Addig is ajánljuk ezt az eszmemozgató kis művet minden lelkiismeretes, faja és nemzeti élete- és jövőjéért aggódó magyar ember figyelmébe. *(Varga Béla.)*

Gálfalvi Samu: Száznegyven év. Visszapillantás a székelykeresztúri unitárius gimnázium 140 éves multjára, tekintettel főgimnáziummá történt fejlesztésére. Globus könyvnyomda. Székelyudvarhely, 1934. 8°, 72 old.

Sándor János közismert munkájának: „A Székelykeresztúri Unitárius Gimnázium Történelme" c. művének mintegy kiegészítése és folytatása ez a könyv. Elmondja e szép multú és szép jelenü iskola létrejöttének és kifejlesztésének nem csak adatszerű, hanem belső történetét is. Éppen ezért, még ha akadna is, akit fentartásának megrázóan hősies körülményei nem kötnének le, — e belső történet színes, meleg leírása még a száraz történelmi munkáktól egyébként borzadó olvasót is leköti. Valósággal nem tudjuk letenni kezünkből ezt a könyvet, míg elejétől végig nem olvastuk. Amit eddig csak a főtanácsi tárgysorozatok hivatalos betüiből ismertünk, vagy egyházi lapjaink vitáiból hallottunk, az e könyv nyomán egyszerre élő és megható történéssé lesz: székely népünk élniakarásának felemelő, de sokszor a tragédiák határán mozgó gyönyörü megnyilatkozása. Az iró meleg hangja, közvetlen előadása, sokhelyt megcsillanó érett bölcsessége és felcsillanó könnye, szeretett intézetének sorsán, a sorok közül is kiérzett aggodalmában — csak emelik a könyv értékét. Függetlenül a könyv zárómondataitól, melyek mellett, vagy ellen érvelni nem lapunk feladata, — őszintén ajánljuk ezt a könyvet elolvasásra minden olvasónknak. Annál is inkább, mert a 40 lejes ár igazán nem sok azért az élményért, melyet e könyv elolvasása jelent. „A tiszta jövedelem a főgimnázium felső tagozatát fentartó alapot illeti." A könyvet sok — néha egész oldalas — kép diszíti, ismertetve az új és a régi iskolai épületeket. A képek jók, de megközelítően sem adnak hű képmást a gyönyörű, napsúgaras termekről. A Globus-nyomda jó munkát végzett. *Sz. I. S.*

Szerkesztői üzenetek.

Szerk. üzenetek: Előfizetőket gyűjtöttek: Sigmond József udvarhelyi lelkész 2, Pál Tamás dombói lelkész 4, Végh Benjámin árkori lelkész, Sófalvi Domokos csekefalvi lelkész, Kovács Domokos nyárádgálfalvi lelkész 1—1. Hálásan köszönjük!

Adományok. *Dr. Ferenczy Géza* főgondnok úr és *Vári Albert* teol. dékán úr 500—500 lej adományát ezúton hálásan köszöni a bihari unitáriusok nevében a leányegyházközség elöljársága.

Nyugtázás. Az egylet pénztárába május 26.-tól, október 3.-ig rendes tagsági díjat fizettek: Lőrinczy Zsigmond Marosvásárhely 1932—1933-ra, Nagy Béla 1933-ra, Nagy Lázár Balázsfalva 1934-re, Ifj. Hadházy Sándor Kolozsvár 1933-ra, Péter József Széplak 1931—1932-re Bartha László Kőhalom 1932—1933-ra, Fülöp Mózes Meggyes 1933-ra, Dr. Tóth György Budapest 1934-re, Özv. Bíró Izsákné Segesvár 1933—1934-re, Csíky Albert Sz. Udvarhely 1934-re, Cseke András Segesvár 1930—1931-re, Csegezy Márton Beszterce 1933—1934-re, Brázovai Dezsőné Sarmisegheţuza 1935-re, és Özv. Nagy Miklósné Nyárádszereda 1934-re. Előfizetői díjakat fizettek: Hegyi János Vilvoode, Belgium 1933-ra, Gyöngyösi József, Nagy Sándor, Kovács János Meggyes 1934-re, Hegedüs Gyuláné Sz. Keresztur 1933—1934-re, Szabó József Bihar, 36., Varga Zoltán Meggyes 36 L., 1934-re, Balogh Árpádné, Szentkovits Béla Felsőlóna, Balogh Gyuláné, Szilágyi Béla Gyula, Szentkovits Endre Tordaszentlászló 60—60 L. 1935-re.

Alapítói díjban 100 lejt fizetett Péter Rózsika Kolozsvár.

Dr. Kiss Jenő budapesti orvos afia édesatyja, néhai Kiss Jenő községi jegyző emlékére 1000 (egyszer) lejt adományozott Egyletünknek. **Gálfi Lőrinc** pénztárnok.

Pályázati hirdetés.

Az Unitárius Egyház Képviselő Tanácsa pályázatot hirdet a sz. kereszturi (I. G. Duca) unitárius téli gazdasági iskolához az 1934—35 tanévre gazdasági gyakornoki állására. Pályázhatnak a gazdasági akadémia négy osztályát végzett, gyakorlati évükben levő, vagy ezen akadémia oklevelével bíró ifjak. Pályázati kérések október 20-ig adandók be a nevezett gazdasági iskola igazgatóságához, hol az állásra vonatkozó további felvilágosítások megkaphatók.

Az Unitárius Közlöny megjelenik havonta.
Szerkesztő: **Szent-Iványi Sándor.**

MINERVA IRODALMI ÉS NYOMDAI MŰINTÉZET R.-T. CLUJ-KOLOZSVÁR 20411